

FLORISTICKÝ VÝZKUM

Poznámky ke květeně okolí Mariánských Lázní

Bemerkungen zur Flora der Umgebung von Marienbad

Vladimír Skalický, Jindřich Chrtěk a Jiří Gill

Katedra botaniky přírodovědecké fakulty University Karlovy,

Benátská 2, Praha 2

Došlo 5. února 1964

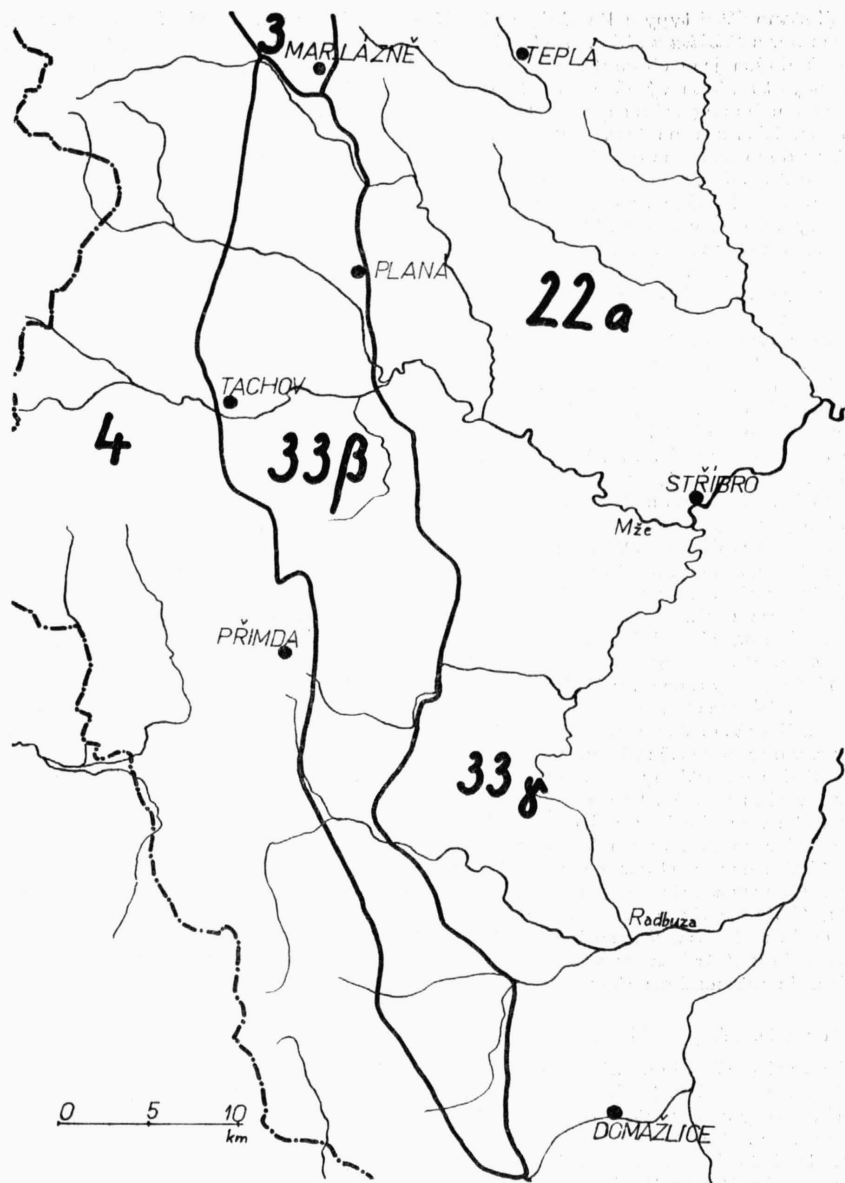
Květena okolí Mariánských Lázní patří několika výrazně odlišným fytogeografickým celkům. Jsou to: Slavkovský les (v případě, že by okolí Slavkova patřilo do jiného celku, by byl snad vhodnější dříve používaný název Císařský les) — lesnaté území montánní květeny severně Mariánských Lázní, náhorní plošina Tepelské plošiny (= Tepelských vrchů) rozbrázděná hlubokými údolími říček a potoků, pánev Tachovské brázdy a Český les.

1. Tachovská brázda

Geomorfologicky se výrazně odlišuje zvláště Tachovská brázda. V třetihorách došlo k poraskání, zdvžení a poklesu ker. Zlomovou čáru můžeme dobře sledovat od Mariánských Lázní až po Domažlice; ohraničuje Tachovskou brázdu vůči okolním územím. Zatím co kra Českého lesa je složena převážně z rul moldanubika, pokleslá Tachovská brázda mnohde ohraničená u zlomové čáry křemenným valem je tvořena v severní části (od Mar. Lázní téměř až k Bělé n. Radb.) granitovými vyvřelinami a v jižní části převážně svorovými rulami. Celá krajina má ráz pánve až na část mezi Stráží u Tachova a Hostouní, kde se zhruba severojižním směrem táhne názký hřeben kopeč většinou amfibolitového podkladu. Jsou tu na mnoha místech hlubší nebo mělké vrstvy pánevních sedimentů stáří terciárního (neogén) a částečně kvartérního. Jílovité a písčité sedimenty jsou pro vegetaci velice důležité. V Tachovské brázdě z větší části odlesněné chybí stanoviště jak pro rostliny xeroterminní, tak i pro rostliny horské. Pro Tachovskou brázdu jsou charakteristické hlavně louky (dnes většinou kulturní meliorované louky), pastviny, lužní porosty, množství rybníků (po hnojení eutrofních), smrkové a borové lesní monokultury i malé remízky v okolí Mariánských Lázní a Plané s vysazovanými exoty. Mnoho půdy patří pocho-pitelně polním kulturám a zejména v okolí Mariánských Lázní pokrývá mnoho plochy ruderální vegetace. Rekonstruované patří území Tachovské brázdy jednak porostům svazu *Alno-Padion*, ale především vlhčím acidoklinním doubravám, které na písčitých sedimentech měly vysoké zastoupení borovice nebo vůbec přecházely v bory.

V Tachovské brázdě na rozdíl od Tepelské plošiny, Slavkovského lesa a Českého lesa chybí úplně význačné druhy pro svaz *Fagion*. Pro území jsou charakteristické druhy subatlantské, po stránce fytoocenologické druhy lužních porostů, luk a druhy rybníčních fytoocen. Uvádíme v přehledu několik druhů význačných pro Tachovskou brázdu buď hojným rozšířením v tomto území nebo dokonce diferencí vůči okolním územím. Jsou to např. tyto druhy: *Aphanes microcarpa*, *Calamagrostis canescens*, *Calla palustris*, *Carex cyperoides*, *C. elongata*, *C. pseudocyperus*, *Centunculus minimus*, *Comarum palustre*, *Eleocharis mamillata*, *Euphorbia esula* (ne *E. cyparissias!*), *Euphrasia nemorosa*, *Epilobium hirsutum*, *Filipendula ulmaria* ssp. *ulmaria* (ne *F. u.* ssp. *nivea!*), *Galeopsis bifida* (ne *G. speciosa!*), *Galium palustre* ssp. *elongatum*, *Gentianella baltica*, *Gratiola officinalis*, *Hypericum humifusum*, *Juncus acutiflorus*, *J. bulbosus*, *J. filiformis*, *J. squarrosus*, *Leersia oryzoides* (Tachovsko, Domažlicko), *Limosella aquatica*, *Lotus uliginosus*, *Menyanthes trifoliata*, *Myosotis caespitosa*, *Myosurus minimus*, *Ophioglossum vulgatum*, *Petasites hybridus* (ne *P. albus!*), *Parnassia palustris*, *Plantago pauciflora*, *Polygala oxyptera*, *Pyreus flavescens*, *Roegneria canina*, *Rumex aquaticus*, *R. maritimus*, *Thysselinum palustre*, *Trifolium spadiceum* a z adventivních rostlin v severní části Tachovské brázdy i *Heracleum mantegazzianum*, *Malva moschata* a *Mimulus guttatus*.

Na písčitých, minerálně velice chudých půdách jsou v Tachovské brázdě bory. Jsou to většinou vysokokmenné staré prořídle porosty nebo mladší křmčí borové monokultury někdy s vmíšeným smrkem, břízou i dubem *Quercus robur*. V podrostu se vyskytují místy druhy třídy *Nardo-Callunetea* s velmi častou prhou *Arnica montana* a hojnou sitinou *Juncus squarrosus*, jinde opět pře-

Zpřesnění fytogeografického členění západních Čech. Vysvětlivky. Čísla souhlasí s čísly regionálních celků oficiálního členění pro flóru ČSSR (ANONYMUS 1959). Ohraničení Tachovské brázdy (33 β): Mariánské Lázně—Valy—Z Klimentova—Malá Hledebe—Zad. Chodov—Štokov—Ctiboř—Tachov—Maršovy Chody—Staré Sedliště—Labuť—Vel. Dvorce—Rájov u Přímdu—Bezděkov u Přímdu—Bělá n. R.—Mutěšín—Drahotín—Mnichov—Kleneč p. Čerch.—Pec (mimo)—Babylon—Trhanov—Hrůbek—Otov—Ohrušovice—Zámětlé—Slatina—Hostouň—Čečín—Dehetné—Borek—Z Boječnice—Skiřín—Čečkovice—N. Hospoda—Bezděkov—Vítovice—Ústí n. Mží—Brod n. Tichou—V Plané—Dol. Kramolín—Chotěnov—Úšovice—Mariánské Lázně.

vládají stanovištní typy s *Vaccinium vitis-idaea*, s lišejníky rodů *Cladonia* a *Cetraria*, na vlhkých místech bor s *Ptilidium ciliare*, s *Mastigobryum trilobatum* a s rašelínky. Pro tyto bory na rozdíl od borů jiných jsou charakteristické i některé mykorhizické houby, zejména *Rozites caperata* (výskyt je tu vázán výlučně na tyto bory!) a veliké množství *Suillus variegatus* a *S. bovinus* v srpnovém fenologickém aspektu. Tyto borové porosty mají u nás téměř věrnou obdobu v borech na nejchudších sodimentech v Třeboňské pánvi. Po metodické stránce fytoocenologické charakteristiky doporučujeme od případu k případu uvážit vhodnost použití některých hub tvořících dosti konstantní výrazné mykocenoseny k doplnění fytoocenologických snímků, kde vedle cévnatých rostlin zaujaly čelné místo i mechorosty a lišejníky. V severní části Tachovské brázdy jsou nejlépe vyvinuty tyto bory v okolí Trstěnic. Je zajímavé, že v pánevnických borech Tachovské brázdy se nevyskytuje *Erica carnea* a alespoň v severní části Tachovské brázdy ani *Chamaebuxus alpestris*, zatím co v nepřilíh vzdáleném okolí v Bavorsku a v Čechách rostou.

Zbytky přirozených porostů charakteristické pro území by měly být v této člověkem intenzivně obhospodařované krajině chráněny. V území Tachovské brázdy existuje pouze jediná státní přírodní rezervace, a to Anenské rybníky SZ od Plané u Mariánských Lázní. Byla zřízena na rozloze 50 ha r. 1933 jako rezervace ornitologická. Anenské rybníky jsou intenzivně obhospodařované (dolní rybník dokonce znečišťován odpadními vodami z nemocnice) s běžnými porosty rákosin, bez slatinových louček nebo lužních porostů na pobřeží. Z hlediska botanického, hydrobiologického i z celkově přírodovědecko-ochrannářského nemá udržování rezervace další význam, takže by bylo účelné rezervaci buď vůbec zrušit, nebo vyhlásit za chráněnou lokalitu těch vzácnějších druhů vodních ptáků, pro jejichž výskyt je chráněná. Naproti tomu by bylo třeba zachovat alespoň jediný porost slatinových luk charakteristický pro území Tachovské brázdy, který dosud nepostihlo drastické odvodnění. Dosud velmi pěkná je např. slatinná louka mezi lesy Vysoká pec a Mnišský les VJV od Drmoulu, která by mohla být zařazena do kategorie chráněných lokalit *Ophioglossum vulgatum*. Z významnějších dalších druhů je možno uvést: *Comarum palustre*, *Equisetum palustre*, *Juncus filiformis*, *J. squarrosus*, *Linum catharticum*, *Menyanthes trifoliata*, *Parnassia palustris*, *Ranunculus nemorosus*, *Thysselinum palustre*, *Veronica scutellata*. Louka je lemována na východní straně olšinou s častou *Alnus incana*. Nemá smysl chránit druh *Ophioglossum vulgatum* bez ochrany celého prostředí. Jediné pro malou rozlohu je navrhována kategorie chráněné lokality a ne st. přírodní rezervace. Podobného rázu je i lesní loučka pod hrází Senného rybníka VSV obce Trstěnice podél potůčku, který pramení pod hrází a teče zhruba východním směrem. Z vzácnějších rostlin se na ní vyskytují např. *Drosera rotundifolia* a *Oxycoccus quadripetalus*, v ohybu potůčka je na louce hojně rozšířen kosatec *Iris sibirica*.

Z lužních porostů by si zasloužila ochrany olšina kolem lesního rybníčku Z od kóty 529 JZ Ůšovic v Hamrickém lese, tak jak to navrhl již DITTRICH (1942 : 141). Do rezervace by bylo však vedle vlastní olšiny nad Malým Hamrickým rybníkem vhodné zahrnout i tento rybníček s litorální vegetací až po hráz. DITTRICHEM podávaný floristický výčet by bylo možno doplnit ještě těmito druhy: *Carex elongata*, *C. nigra* ssp. *juncella*, *C. vesicaria*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Comarum palustre*, *Crepis paludosa*, *Dryopteris spinulosa*, *Eleocharis mamillata*, *Galeopsis bifida*, *Galium palustre* ssp. *elongatum*, *Lycopus europaeus* var. *pubescens*, *Rumex maritimus*, *Sparganium simplex*, *Thysselinum palustre*, *Valeriana sambucifolia*, která v některých znacích konverguje k *Valeriana procurrens*. Jiné lužní lesy s dáblíkem v Tachovské brázdě, které však z vlastní zkušenosti neznáme, popisuje DEYL (1953).

2. Tepelská plošina

Tepelská plošina je na západě odlišena ostře od přilehlých území. V okolí Mariánských Lázní na jih až k Plané je tvořena amfibolity. Odtud na jihovýchod převažují krystalické břidlice, zejména svory a ruly, které jsou překryty mezi Bezručicemi a Plasy u Plzně sedimenty permokarbonskými. Pro Tepelskou plošinu jsou charakteristické i ojedinělé čedičové efuse (Podhorní vrch, Hradištská hora, Ovcínský vrch, Špičák JV Teplé, Třeboušský vrch, Vladař, Chlum u Manětína, Vlčák, Vinice, Malý Špičák u Čbánu aj.). Do Tepelské plošiny by snad bylo vhodné zařadit i hadce mezi Mariánskými Lázněmi a Prameny, které svou květenou se zcela vymykají řazení do Slavkovského lesa. Na rozdíl od DOMINA (1924) nebo členění pro Flóru ČSSR se domníváme, že by bylo vhodné posunout hranici Tepelské plošiny na severozápadě proti Slavkovému lesu až po čáru: Ůšovice—hotel Krakonoš—Golf—Nimrod—Prameny. Údolí Teplé u Bečova patří potom také do oblasti Tepelské plošiny. Nejasná je hranice Tepelské plošiny proti Plzeňské pánvi. Tepelská plošina je územím submontánní květeny, podle členění pro Flóru ČSSR patří do subherceyenské oblasti (Slavkovský les do herecyenské). Na nevysoké náhorní plošině se střídají lesy menší rozlohy s loukami, pastvinami a poli. Montánní prvky se tu ojediněle vyskytují pouze v inverzních polohách v údolích, výjimkou i jinde. Mírně teplobytné rostliny jsou charakteristické pro příhodná stanoviště v celém území. Např. na stráněch JZ od Ovesných Kladub (amfibolity) rostou: *Anthemis tinctoria*, *Astragalus glycyphyllos*, *Campanula persicifolia*, *Carlina vulgaris*, *Centaurea*

scabiosa, *Clinopodium vulgare*, *Cornus sanguinea*, *Coronilla varia*, *Geranium columbinum*, *Koeleria pyramidata*, *Sanguisorba minor*, *Trifolium alpestre*, *T. montanum*, *Turritis glabra*, *Viola collina* aj. Jsou to druhy, které většinou chybějí Tachovské brázdě a Slavkovskému lesu v uvedeném užším vymezení. Většina teplobytných druhů, které uvádí DOMIN (1924) jako charakteristické pro Slavkovský les, ale jsou cizorodou složkou pro jeho květenu, jsou druhy, které budou dobře charakterizovat právě Tepelskou plošinu v tomto fytogeografickém pojetí. Rekonstrukčně spadá Tepelská plošina do území acidoklimních doubrav a bučin, místy se tu však vyskytovaly i borové doubravy až bory (sedimenty permokarbonské, serpentinity) u Pramenů. Na svazích jsou lokálně vyvinuty i jiné listnaté porosty (svazů *Quercion petraeae*, *Fraxino-Carpinion* a *Acerion*), avšak pouze zlomkovitě.

3. Slavkovský les

Slavkovský les (Čísařský les) je území submontánní až hercynské montánní květeny. Geologickým podkladem jsou granitové horniny (hlavně žuly) a v SZ části svorové ruly. Pro Slavkovský les jsou z hlediska rekonstrukce společenstev charakteristické souvislé smíšené lesy na svazích (svazu *Fagion*: květnaté bučiny až horské smíšené lesy), na náhorní plošině zbytky jedlobučin až smrčín, které přecházejí do rašelinišť. Na rozdíl od Tepelské plošiny je to území klimaticky vlhčí a chladnější, lesnatější, na půdách kyselých, téměř bez výskytu teplobytných rostlin (pouze na bezlesé periférii území v nejnižších polohách dochází k infiltraci některých mírně teplobytných druhů). Charakteristické druhy území viz DOMIN (1924: 13–18), popisy porostů např. DIRTRICH (1942: 130–135), DOMIN (1924: 77–83) nebo GOTTHARD (1956).

4. Český les

Dílčí charakteristiku Českého lesa podávají DOMIN (1926a) a KRESL (1938), na něž odkazujeme. Český les se skládá z několika úseků montánní květeny, a to od květnatých bučin až po horský smíšený les (skupina Čerchova, Haltravský hřeben, Dyleň), z lesnatého nižšího meziohří (např. mezi Všeřubským a Domažlickým průsmykem a v celé střední části) a konečně z odlesněných okrajových částí, kde se uplatňuje i výskyt mírně xerotermních rostlin. Český les patří k územím, která mají vysoké procento subatlantských druhů, a to zejména na bavorské straně (Oberpfälzer Wald). Z našich význačných sběrů ze sev. části Českého lesa uvádíme *Dianthus superbus*, *Centaurea nigra* ssp. *nemoralis*, *Lathyrus montanus*.

O málokterém území Čech bylo napsáno tolik nekritických prací (viz DOMIN 1924) jako právě o okolí Mariánských Lázní. Do tohoto seznamu je nutno zahrnout i práce SCHMIDTA (1789), z novějších floristické seznamy SCHREIBERA (1923) a DOHNALA et MEJSTRÍKA (1963).

V další části připojujeme výčet některých floristicky význačnějších druhů z okolí Mariánských Lázní. Regionální celky označujeme těmito zkratkami: ČL = Český les, SL = Slavkovský les, TB = Tachovská brázda, T = Tepelská plošina.

Achillea ptarmica L. ssp. *ptarmica* — Velká Hledsebe: u dolního rybníka JV obce; Mariánské Lázně: na lukách podél Hamrnického potoka; Mrázov: vlhké louky Z obce. Na Tachovsku roste u obcí Labuť, Přimda aj. V TB, T (viz DOMIN 1924: 33, MLADÝ 1958, HADAČ 1959) a ČL roztroušeně.

Aconitum variegatum L. s. l. — Bečov: v údolí Teplé J obce; Mnichov: údolí potoka V kóty 760 m (Pflugsche Heide) S obce. Z literatury je znám tento oměj také pouze z T, a to z Podhorního vrchu (FRIEDRICH AUGUST II. et GOETHE 1837: 5), od Čihavé (HADAČ 1949) a z údolí Střely (MLADÝ 1958).

Actaea spicata L. — Michalovy Hory: les u býv. vápencového lomu na S úbočí Lazurového vrchu S obce; Ůšovice: les v údolí potůčku nad Přelátovým pramenem S obce; Marián. Lázně: les SV města pod hotelem Esplanade, S rekreačního střediska Leningrad směrem k Medvědímu prameni, v lesích u Diany a jinde nad městem; Kynžvart: lesy SV lázní. V ČL a SL roste v bučinách i ve smrčinách vysázených místo bučin, v T v lesích na svazích hlubších údolí. V TB chybí.

Adoxa moschatellina L. — Marián. Lázně: bučina se smrkem pod hotelem Esplanade SV města a vůbec v lesích kolem Karlovarské silnice; Ůšovice: les nad Pottovým údolím S obce. Z okolí je jen vzácně uváděna (např. CONRAD 1837).

Agrostis gigantea ROTH — rumišťe mezi obcemi Hamrníky a Ůšovice poblíž mostku přes železnici (rev. J. HOLUB). Nový druh pro území z příbuzenstva druhu *A. stolonifera* L. Také i jinde byl nalezen na ruderalních stanovištích; tím je třeba doplnit ekologické údaje (ROTHMALER 1963).

Allium vineale L. — Ovesné Kladruby: stráž S Stříbrného potoka JZ obce. Z území TB a SL nejsou uváděny konkrétní lokality, v ČL znám od Přimdy (MALOCH 1935: 50).

Alnus viridis (CHAIX) DC. — Mariánské Lázně: v zákrutu karlovarské železnice SZ nádraží, nepochybně vysazena podobně jako podél chebské železnice u Valů u Mariánských Lázní a mezi Kynžvartem a Žandovem.

Anchusa officinalis L. — rumiště mezi Hamrníky a Úšovicemi; Mariánské Lázně: rumiště u nádraží. Také na Karlovarsku je znám pilát jen z ruderálních stanovišť, a to z obce Hroznětín (STERNECK 1938 : 90).

Anthemis tinctoria L. — Ovesné Kladruby: keřnatá stráž JZ obce; Michalovy Hory: les Z obce u křižovatky silnic (leg. HOLUB 1958); Loket: u silnice SV města (leg. SKALICKÝ et KNÍŽETOVÁ-ŠTĚPÁNKOVÁ 1962); Stará Voda: lom Z obce; Kynžvart: u nádraží, při silnici nad láznemi; Úšovice: strážky u železnice; Bečov: údolí Teplé J obce směrem k Dol. Hamru (u Bečova již MLADÝ 1958 a HADAČ 1959); Mnichov: u silnice k železniční zastávce Louka u Marián. Lázní, u silnice SV Dolního mlýna S obce i na Z obce. V ČL u železnice za Stráží pod Přimdou.

Aphanes microcarpa (BOISS. et REUT.) ROTHM. — Horní Ves Z Trstěnic: obnažené dno návesního rybníčku a na poli Z obce. V ČSSR je tento druh velmi zřídka uváděn. Roste v českých zemích i na Slovensku (cf. NOVÁK 1951; MILITZER Abh. u. Ber. Naturkde. Mus. Görlitz 34/2 : 79, 1955; HOLUB 1961; HENDRYCH 1963). Rostliny od Mariánských Lázní se liší od popisu a kresby, které uvádí ROTHMALER (1958 : 264) většími češulemi (až 1,5 mm) a kališními ústy rovněž s trichomy jako *A. arvensis* L. Kresba v práci NOVÁKOVĚ na rozdíl od kresby v ROTHMALEROVĚ klíčí dobře odpovídá rostlinám z okolí Mariánských Lázní. Správnost určení našich rostlin revidoval E. HADAČ, J. HOLUB a J. SOJÁK.

Aquilegia vulgaris L. — Michalovy Hory: les u lomu na S úbočí Lazurového vrchu S obce. Z okolí Mariánských Lázní uvádějí orlíček FRIEDRICH AUGUST II. et GOETHE (1837); nález však nikdo od té doby neověřil. Nejblíže známé lokality jsou až v Doupovských horách (STERNECK 1938) a v území T na dvou místech a Bezdružic (MALOCH 1913). V TB a v Chebské kotlině chybí.

Arabis hirsuta (L.) SCOP. ssp. *hirsuta* — Mariánské Lázně: stráž J od nádraží směrem k dvoru Hamrníky. Z okolí Mariánských Lázní uvádí obecný údaj GLÜCKSELIG (1862 : 121), který nebyl dodnes konkrétním nálezem doložen.

Arnica montana L. — ve všech fytogeografických celcích v okolí Mariánských Lázní hojně v okolí Tachova hojně u Břeží, Štokova a pod Přimdou.

Atriplex hastata L. — rumiště nezi Hamrníky a Úšovicemi.

Atriplex nitens SCHKUHR (s. s.) — Mariánské Lázně: podél silnic ve městě, u koupaliště Riviera, na rumišti J nádraží, dále v Úšovicích a na rumišti mezi Hamrníky a Úšovicemi; Kynžvart: několik rostlin u nádraží; Mýto Z Tachova: na okraji obce (leg. J. KUČEROVÁ 1960). Z okolí Mariánských Lázní nebyla doposud uváděna.

Blechnum spicant (L.) ROTH — v smrkové tyčkovině při silnici Zádub-Olbramov. I tato lokalita žebrovce by patřila podle ČEŘOVSKÉHO studie mezi lokality druhotné (ČEŘOVSKÝ Preslia 28 : 345, 1956).

Bromus inermis LEYSSER — Velká Hledsebe: při silnici k Marián. Lázním; Marián. Lázně: podél železnice JV od nádraží.

Calla palustris L. — lesní rybníček Z kóty 529 JZ Úšovic, pod ním a zejména v olšině nad ním v Hamrnickém lese, odkud uvádí již DITTRICH (1942 : 141). V TB roste u rybníčku JV obce Labut u Tachova (DEYL 1953), v ČL je znám dáblík z bažin podél Kateřinského potoka pod Dianou J Rozvadova (ČELAKOVSKÝ Result. 1888 : 503, 1889), dále je znám z Chebské a Karlovarské kotliny, z Podrudohorské pánve a od Teplé (ČELAKOVSKÝ Prodr. 1867 : 27, STERNECK 1938).

Cardaria draba (L.) DESV. ssp. *draba* — Kynžvart: rumiště u nádraží; Marián. Lázně: rumiště J nádraží. Na podobných stanovištích roste i na Chebsku a Karlovarsku (STERNECK 1938) aj. mimo oblast souvislého rozšíření.

Carduus nutans L. ssp. *nutans* — Kynžvart: mezi obcí a zámkem, Z zámecké obory, V obce; mezi obcemi Stará Voda a Kynžvart a mezi obcemi Valy a Kynžvart; Marián. Lázně: u silničního přejezdu u nádraží (zde též bělokvětý mutant); Hamrníky: rumiště směrem k Úšovicům; Mrázov: poblíž žel. stanice; Mnichov: Z obce u a žel. zastávky Louka u Marián. Lázní; Teplá: u silnice J kláštera; u silnice u obce Lestkov; Kočov: SV obce při silnici; Přimda: odlesněný vrchol se zříceninou hradu (leg. J. KUČEROVÁ 1960).

Carex bohémica SCHREB. — Velká Hledsebe: u horního rybníka JV obce; Chodová Planá: u rybníků Z obce.

Carex elongata L. — Úšovice: lesní rybníček (Malý Hamrnický rybn.) Z kóty 529 m JZ obce; Chotěnov: olšina a tůň nad železnici Z obce. Také DOMIN (1924 : 24) uvádí několik lokalit této ostřice z olšin.

Carex nigra (L.) REICHARD ssp. *juncella* FRIES — Úšovice: u Malého Hamrnického rybníka Z kóty 529 m JZ obce; Závšíš: slatinné louky podél Teplé S obce. Je pravděpodobné, že krajně sporné údaje FRIDRICH AUGUSTA II. a GLÜCKSELIGA (DOMIN 1924 : 23—24) pod jmény *Carex elata* ALL. a *C. caespitosa* L. se vztahují právě k tomuto druhu v okolí Mariánských Lázní neuváděnému. I jinde jsou tyto druhy zaměňovány.

Carex pseudocyperus L. — Kyjov: u rybníka v bažantnici SV obce. V okolí Mariánských Lázní

jistě roste častěji. Zřízením koupaliště Lido (Velký Hamrnický rybník) v Drmoulu došlo ke zničení lokality, kterou uvádí VESELÝ (1937). Již dříve jistě zaniklo naleziště při potoce mezi Ferdinandovým pramenem v Marián. Lázních a Úšovicemi (FRIEDRICH AUGUST II. a GOETHE 1837 : 6).

Carex pulicaris L. — Ovesné Kladruby: louky podél Stříbrného potoka JZ obce. Další lokality uvádí HADAČ (1959).

Carex remota GRUBB. — Chotěnov: olšina nad železnicí Z obce.

Centaurea nigra L. ssp. *memoralis* (JORD.) GREMLI — Krásné u Tří Sekery: louky na severním okraji obce roztroušené (leg. S. KUČERA 1961); Kynžvart: zámecký park (leg. JEHLÍK 1959); mezi zámkem Kynžvart a Stará Voda; mezi obcemi Stará Voda a Vysoká; Sekerské Chalupy; v údolí a pak směrem ke Třem Sekyram. Materiál revidoval prof. J. DOSTÁL a ještě mu věnuje další pozornost, poněvadž se některé položky trochu liší (např. lodyha je pod úbořem ztlustlá). Nový druh pro Český les a Slavkovský les. DALLA-TORRE (1878 : 44) uvádí zřejmě tuto chrpu pod jménem *Centaurea phrygia* L. b. *brevipennis* ČELAK. od Chebu. ČELAKOVSKÝ (S.-B. kgl. böhm. Ges. Wiss. Prag 1885 : 10, 1886) jako *Centaurea nigra* L. a poznamenává, že od sběru v r. 1854 nebyla tato chrpa zde, snad v důsledku kosení louky, pozorována. *Centaurea nigra* L. byla v ČSSR sbírána ještě jako zplanělá podél železnice Rumburk—Jiřikov—Šluknov (MILITZER et GLOTZ Abh. u. Ber. Naturkde. Görlitz 34/2 : 38, 1955) a V. JEHLÍKEM u nádraží Tanvald a u železničního přejezdu Z kóty 504 u Velkých Hamrů na Jablonecku.

Centaurea scabiosa L. — Tří Sekery: pastvina V obce; Vlkovice: polní mez V obce; Zádub: návrší u Zámecké vyhlídky Z obce; Ovesné Kladruby: stráž JZ obce; Lažany u Černošína: V obce. V okolí Mariánských Lázní roste morfotyp se širokým černým lemem na zákrovních listenech.

Centaurea stoebe L. (s. s.) — Úšovice: u železnice JV obce zavlečena.

Centaureum pulchellum (Sw.) DRUCE ssp. *pulchellum* — Mašovice u Poběžovic: pastviny u obce při cestě k Meclovu.

Cerastium viscosum L. — Kynžvart: pole u zámku. Je znám starý údaj KNAFŮV (DOMIN 1924) i od Mariánských Lázní.

Chaerophyllum aureum L. — Kynžvart: u zámku; Marián. Lázně: v ohbí karlovarské železnice SZ nádraží; Klimentov; Hamrníky: louka u cesty k Úšovicům; Úšovice: podél železniční tratě nad obcí; Ovesné Kladruby: v obci; Dolní Kramolín; Zádub; Brod nad Tichou; Boněnov: J a Z okraj obce (leg. J. HOLUB 1958); Karlovy Vary: u silnice na Doubí, před přejezdem tratí a pod Hůrkami. V T dosti často a hromadně (další lokality viz MLADÝ 1958), v TB velmi vzácné a ojedíněle, ČL hojněji např. MALOCH 1935 : 50.

Chaerophyllum temulum L. — Michalovy Hory: suťový les na S úbočí Lazurového vrchu. Z okolí Marián. Lázní není tento teplobytný druh znám. Často se v literatuře uvádí, že je to druh všude hojný až obecný, je to však zřejmě omyl. Údaje *Ch. temulum* a *Ch. bulbosum* z rašeliniště v SL (DOHNAL et MEJSTRÍK 1963) jsou pochybné.

Chenopodium urticum L. — rumiště mezi obcemi Hamrníky a Úšovice. Zde zejména na vyvážené použité rašelíně vyrůstá až do výšky 2 m. Nejbližší je znám tento merlík od Karlových Varů.

Chenopodium vulvaria L. — v obci Chodová Planá.

Chrysanthemum corymbosum L. ssp. *corymbosum* — Třebel: les na pravém břehu Kosového potoka SZ obce pod kótou 482 m; Pavlovce: Spálený vrch V obce; Kočov: SV obce nad Hamerským potokem; v údolí Mže u Ošelina a Svojsína hojně. Tyto rostliny v T (další viz HADAČ 1959) souvisí s výskytem na Plzeňsku. V TB chybí.

Chrysosplenium oppositifolium L. — Vyškovice: lesní prameniště pod serpentinou silnice JV od Bučinského mlýna. V SL je známo více lokalit (DOMIN 1024 : 15; DOMIN 1926 : 13—14; VESELÝ 1937), v ČL a T roste vzácně, v TB chybí. Tento subatlantsko-montánní druh dosahuje v Tepelské plošině východní hranice svého areálu. Tato východní hranice probíhá po čáře: Krkonoše—Dokesko—Českosaské Švýcarsko—Krušné hory—Slavkovský les—Tepelská plošina—Český les—severozápadní a střední část Šumavy s výběžkem odtud do montánní části Brd.

Cirsium acaulon (L.) SCOP. — Kynžvart: travnaté porosty SZ obory; mezi obcemi Stará Voda a Vysoká; mezi obcemi Kynžvart a Valy; Tří Sekery: louky S obce (leg. S. KUČERA 1961); u samoty „Na štolé“ V obce; Krásné: paseka a lesní okraje JZ obce (leg. S. KUČERA 1961); Drmoul: pastvina u kóty 546 m VJV obce; Zádub: návrší u Zámecké vyhlídky Z obce; Závšíin: na krátkostébelných trávnících u hotelu Golf; Ovesné Kladruby: okraj lesa JZ obce; Vysočany: u Bučinského potoka Z kóty 648 m JZ obce; Pistov: údolí u mlýna S Lazurového vrchu, JZ obce na okraji lesa a mezi Dolním mlýnem a ústím Vysočanského potoka S obce; pastvina u polní cesty mezi obcemi Dolní Kramolín a Chodová Planá; Kyjov: pastvina u lesa mezi Podhajským rybníkem a kótou 558 m S obce; Teplá: les mezi městem a Kladruby S od myslivny Birka; Štokov: Štokovský vrch; Přimda: pod obcí směrem k Újezdu; Mnichov: louky Z obce; Toužim; Hanov: lesní okraj S obce; Třebel: na pravém břehu Kosového potoka v boru u kóty 483 m.

V SL není uváděn (lokality v DOMIN 1924 : 29 se týkají T); v T často, v ČL i TB se vyskytuje (viz např. MALOCH 1935 : 50—51). V jiných částech Čech dává přednost vápnitému podkladu, zde však roste na jakýchkoli suchších travnatých stanovištích, a to dokonce i třídy *Nardo-Callunetea*. DOMIN (1962a) uvádí tento druh jako spontánně se šířící na odlesněných plochách v Českém lese u Bělé n. R. a Přimdy. Nepřímým vlivem lidské činnosti je tento peháč na postupu. Cf. též KLÁŠTERSKÝ 1961.

Cirsium heterophyllum (L.) HILL — Tři Sekery: mokřiny u potoka JV obce; mezi obcemi Stará Voda a Vysoká; Drmoul: louka na okraji lesa u kóty 546 m VJV obce; Závašín: vlnké louky podél Teplé S obce; Marián. Lázně: louky na Golfu SV města; Mnichov: v údolí Z obce; Bečov: v údolí Teplé mezi obcí a Dol. Hamrem. Další lokality v T a SL viz DOMIN (1924 : 21, 1926 : 8—9, 13 a MLADÝ 1958). V TB roste jen krajně vzácně v malých koloniích, v SL a T častěji a někdy i v souvislých porostech.

Cirsium × *hybridum* KOCH ex DC. (= *C. oleraceum* × *palustre*) — Ůšovice: louky v údolí S obce.

Cirsium × *rigens* (AIT.) WALLR. (= *C. oleraceum* × *acaulon*) — Ovesné Kladruby: střední část údolí Stříbrného potoka JZ obce.

Colchium autumnale L. — Marián. Lázně: mokrá louka za hájovnou Valy; Ůšovice: louka JZ obce u potoka; Mnichov: na mokré louce u karlovarské silnice při říčce Teplé u Dolního Hamru; Planá: louky S Svatoanenského rybníka SZ města. V okolí Plané podle SCHMIDTA (1789 : 79) kvete ocún i na jaře. V TB vzácně.

Conium maculatum L. — Chodová Planá: podél silnice u železničního přejezdu Z obce; Dolní Kramolín: v obci; Toužim: drolina pod zámekem (MLADÝ in litt.). DOMIN (1924 : 56) boholehla v SL a severozápadní části T nezná, přejímá pouze údaj CONRADŮV z okolí Teplé.

Coronilla varia L. — Ovesné Kladruby: stráně SZ obce; Březi u Tachova: podél cesty do Štokova a jinde v okolí Tachova. V T dosti rozšířena (MLADÝ 1958), v TB roztroušeně.

Crataegus macrocarpa HEGETSCHW. — Kynžvart: okraj lesa záp. zámku, u silnice mezi nádražím a zámekem; Zádub: návrší u Zámecké Vyhličky Z obce; Trstěnice: u silnice na S okraji obce. Od Labutě u Tachova uvádí zřejmě tento druh pod jménem *Crataegus palmstruchii* (sensu DOSTÁL Květena ČSR 1948—1950) již DEYL (1953 : 58). V Doupovských horách roste často.

Cynanchum vincetoxicum (L.) PERS. — Rájov v Stříbra: lesík nad železnicí VJV obce na kótě 393 m; mezi obcemi Pavlovice a Vížka na výslunných stráních Spáleného vrchu. V T roste pouze na stráních a skalách podél Mže, v TB, ČL a SL chybí.

Dactylis polygama HORVÁTOVSKÝ — Marián. Lázně: travník na okraji lesa pod hotelem Krakonoš v města; Chodová Planá: zámecký park; Vysočany; u Bučinského potoka Z kóty 648 m JZ obce; Pistov: mezi Dolním mlýnem a ústím Vysočanského potoka S obce. Nový druh pro území. Podobně jako *Poa chaixii* VILL. i tato srha roste často v sadech a v parcích.

Daphne mezereum L. — Bečov: v okolí; Závašín: Podhorní vrch; les mezi obcemi Hanov a Křepkovicemi. V T roztroušeně (MALOCH 1913, DOMIN 1924 : 18, MLADÝ 1958, HADAČ 1959), v SL častěji, v TB chybí.

Dentaria bulbifera L. — Marián. Lázně: les na kopci Diana S města. Z okolí Mariánských Lázní a Teplé je výskyt již znám.

Dentaria enneaphyllos L. — Marián. Lázně: východně karlovarské silnice za sportovní halou SV města velmi hojně. V SL roztroušeně (DOMIN 1924 : 17, VESELÝ 1937), jinde v okolí chybí.

Dianthus superbus L. ssp. *superbus* — Tři Sekery: pastviny u samoty Na štole V obce. V ČL je tento hvozdík znám z luk u obce Bystřice (Fuchsova Hut) na J úpatí Čerchova (ČELAKOVSKÝ S.-B. kgl. böhm. Ges. Wiss. Prag, cl. math.-natur., 1887 : 230, 1888). V TB, SL a T chybí. Nejbližší údaje jsou z Chebska a Karlovarska, i když tam mohly být jeho lokality zničeny (viz STERNECK 1938).

Digitalis grandiflora MILL. — Bečov: běžně na skalnatých stráních kolem městečka v údolí Teplé (viz MLADÝ 1958) v údolí Mže u obcí Vížka a Věšlín. Další údaje z T a z okrajových území SL uvádí DOMIN (1924 : 29), HADAČ (1959). V TB chybí.

Digitalis purpurea L. — Hamrníky: Hamrnický les J obce poblíž koupaliště Lido; Beroun u Teplé: hromadně na mýtinách a v profídých smrkových monokulturách na svazích Špičáku (MLADÝ 1961 in litt.). U Kladské roste jednak na pokraji lesa kolem budov na Kladské až k odbočce lesní silničky k Sokolovu, jednak v lese na V svahu vrchu Lysina (978 m). Z odtud dále při silnici ke Kynžvartu a konečně u myslivny Královský Kámen JV Kladské. DOMINEM a námi uváděná lokalita na Kladské je v blízkosti rekreačního střediska, kde bylo vysazeno mnoho nápadnějších domácích i cizokrajných rostlin (např. *Rudbeckia laciniata* L., *Ligularia sibirica* (L.) CASS. aj. GLÜCKSELIG (1862 : 123) výslovně udává *D. purpurea* v okolí Mariánských Lázní jako zplanělý; s tímto názorem se ztotožňujeme. Podle rozšíření v středním Německu (MEUSEL 1938) je jasné, že výskyt kdekoliv v ČSSR by byl izolován hiátem od souvislého přirozeného rozšíření v Evropě. Souvislé rozšíření v západní části Harcu, v Durynském a Franckém lese nemá u nás

nikde obdoby. DOMIN (1948) uvažuje o přirozeném výskytu *D. purpurea* v Lužických horách, v Českosaském Švýcarsku, v Slavkovském lese a v západní části Tepelských vrchů, NOVÁK (in VESELÝ, Oehr. čs. Přírody 1 : 308, 1954) dokonce vyslovuje myšlenku o migrační cestě Domažlickou branou. Podmínky subatlantského klimatu mu a nás velice dobře vyhovují, takže po vysetí se spontánně šíří z těchto ohnisk po okolí, takže jeho adventivní charakter i jinde v Čechách (POHL Natur u. Heimat 12 : 23, 1942) a na Moravě lze předpokládat. Vedle úmyslného vysévání lesníky se může jednat o neúmyslné zavlečení se semeny nebo semenáčky dřevin západoněmecké nebo severoněmecké provenience, podobně jako u *Erica tetralix* L., *Teucrium scorodonia* L. nebo *Linnaea borealis* L., která byla zjištěna pomíjivě v komplexu monokultur mezi Chlumčany u Dobřan a Přesticemi (viz KLÁŠTERSKÝ Preslia 28 : 79, 1956).

Eleocharis mamillata LINDB. fil. — Úšovice: na okraji Malého Hamrnického rybníka a v přilehlé olšíně Z kóty 529 m JZ obce. Nový druh pro území TB, jehož rozšíření i jinde v ČSSR není dosud jasné. Sběry odtud se shodují s popisem až na to, že štěteček je většinou 7. Sběry revidoval J. HOLUB a J. SOJÁK.

Epilobium hirsutum L. — Stará Voda: u potoka V obce; Tři Sekery: v obci (leg. S. KUČERA 1961); Velká Hledsebe: u silnice Z obce; Chodová Planá: u jižního cípu parku JZ obce; Kozolupy (mezi Stříbrem a Plzní): v obci. Zdá se, že v TB se vyskytuje dosti často.

Epilobium parviflorum SCHREB. — Ovesné Kladruby: u Stříbrného potoka JZ obce.

Eriophorum latifolium HOPPE — Stará Voda: louky S obce.

Euphorbia cyparissias L. — Černošín: J obce; Svojšíň; Ošelín; stráně S obce; Pavlovice: stráně V obce. Dále viz MLADÝ 1958 a HADAČ 1959. V okolí Mariánských Lázní a Plané úplně chybí. Údaj DOMINŮV (1924 : 47) že *E. cyparissias* roste roztroušeně v SL, vzbuzuje pochybnosti.

Euphorbia esula L. ssp. *esula* — Kynžvart: Z obory JV obce, u silnice při nádraží; mezi obcemi Stará Voda a Tři Sekery; Tři Sekery: pastviny u samoty „Na štole“ V obce; Malá Hledsebe: SV obce při cestě; Trstěnice; mezi obcemi Úšovice a Hamrníky; Mnichov: v údolí mezi Horním a Dolním Hamrem; Teplá: u silnice S kláštera; Ovesné Kladruby: stráž JZ obce; Rájov: pole u kóty 766 m JZ obce; Pavlovice: Spálený vřeh V obce. V území dosti hojně, zejména v TB. Zdá se, že ve studovaném území vikarisuje ve svém rozšíření s *E. cyparissias* L.

Euphorbia peplus L. — Mariánské Lázně: v ulicích města.

Euphrasia stricta WOLFF ssp. *stricta* — Hamrníky: stráž SV obce; Marián. Lázně: stráž pod nádražím; Ovesné Kladruby: pahorek J kostelíka v obci, ale zejména na stráních JZ obce; Dolní Kramolín: pastviny u cesty do Chodové Plané. V TB vzácně, v T častěji. V TB je na vlhkých pastvinách a podél cest rozšířena *E. nemorosa* (PERS.) MART.

Falcaria vulgaris BERNE. — Klimantov; Marián. Lázně: ojedinelé podél železnice SV města; Úšovice: podél železnice; Ovesné Kladruby: pahorek J obce; Milíkov; Černošín: stráž J obce. V SL chybí (DOMINŮV údaje se týkají ČL a T), v T roztroušeně.

Festuca altissima ALL. — Marián. Lázně: v stinném smíšeném lese podél potoka pod karlovarskou silnicí pod hotelem Krakonoš. Poblíž Marián. Lázní uvádí též DOMIN (1924 : 14). V SL vzácně, v TB chybí.

Festuca tenuifolia SIBTH. — Tři Sekery: u samoty Na štole V obce na opuštěných mraveništech na pastvině. Z okolí Marián. Lázní není známa. SMEJKAL (1955 : 267) ji udává z okolí Domažlic.

Festuca trachyphylla (HACK.) KRAJINA [= incl. *F. duvallii* (St.-YVES) STOHR] — Stará Voda: stráně u silnice S obce; Hamrníky: stráž nad potokem pod výspami použité rašeliny SV obce; Úšovice: železniční násyp směrem k Chodové Plané. Z okolí Mariánských Lázní nebyla dosud uváděna.

Filipendula ulmaria (L.) MAXIM. ssp. *nivea* (WALLR.) HAYEK — Mnichov: u potoka pod Pluhovým lesem; Závíšín: podél Teplé S obce. V TB byla pozorována zatím jen *F. ulmaria* (L.) MAXIM. ssp. *ulmaria*.

Fumaria rostellata KNAF — Velká Hledsebe: v obci; Zádub: pole Z obce. Z okolí Mariánských Lázní, Chebu a Karlových Varů je tento zeměděm znám z několika lokalit (ČECHOVÁ Čs. druhy rodu *Fumaria*, diplom. práce, Universita Karlova, Praha, 1962); je to nový druh pro TB.

Galeopsis bifida BOENNINGH. — Marián. Lázně: les V města pod hotelem Krakonoš; Závíšín: okraje lesíků u golfových hřišť; mezi obcemi Hamrníky a Úšovice; Úšovice: u lesního rybníčku Z kóty 529 m JZ obce; Martinov: v údolí Bučinského potoka u Horního Reinova mlýna V obce; Štokov: na úpatí Štokovského kopce. V okolí Mariánských Lázní nebyla doposud sbírána. Z Chebska a Karlovarska je známa (KRŠKOVÁ: Systematická studie čs. druhů rodu *Galeopsis*, diplomová práce, Universita Karlova, Praha 1958).

Galeopsis speciosa MILL. — Marián. Lázně: humózní smíšený les SZ města pod karlovarskou silnicí a u hřbitova; Štokov: v lese na Štokovském kopci. Další lokality v SL uvádí DOMIN 1924 : 32; V TB chybí.

Galium palustre L. ssp. *elongatum* (PRESL) LANGE — Drmoul: v litorálu rybníka JV obce; Úšovice: u Malého Hamrnického rybníka Z kóty 529 m JZ obce a v přilehlé olšíně. Tento svizec

je znám již ze severních Čech (POHL et PREIS Natur u. Heimat 9 : 118, 1938), rovněž z porostů rákosin jako tyto nálezy v TB. Bude nalezen pravděpodobně i na jiných místech.

Galium rotundifolium L. — Mariánské Lázně: les na náhorní plošině u golfových hřišť (poblíž kóty 774 m) SV města. V SL i T velmi roztroušen (DOMIN 1924 : 32), v TB chybí.

Galium saxatile L. (= *G. hercynicum* WEIGEL) — v okolí Mariánských Lázní se na rašeliništích, jak uvádějí SCHREIBER (1923), DITTRICH (1942) nebo DOHNAL et MEJSTRÍK (1963), nevyskytuje. Lokality doložené herbářovými sběry jsou až v Krušných horách. Tento druh jsme sbírali pouze u cesty borem J kóty 760 m SZ obce Mnichov na hadcovém podkladu (leg. SKALICKÝ et KNÍŽE-TOVÁ-ŠTĚPÁNKOVÁ 1962). DOMIN (1924 : 34) jej z SL a přilehlé části T nezná, rovněž MLADÝ (1958) nebo MALOCH (1913) jej neuvádějí. Nový druh pro území T, výskyt v okolních fytogeografických okresech není vyloučen; vzhledem k možnosti záměny je vždy nutný herbářový doklad.

Galium silvaticum L. — Mnichov: stráně nad Pramenýmským potokem V obce; Michalovy Hory: na úbočí Lazurového vrchu v smíšeném suťovém lese. V T velmi vzácně, v TB, SL a ČL chybí.

Gentiana asclepiadea L. — Mariánské Lázně: na okraji lesa u golfových hřišť SV města vyseta.

Gentiana pneumonanthe L. — Vysočany JZ Boru u Tachova (leg. F. SODOMKA).

Gentianella aspera (HEG. et HEER) DOST. ssp. *sturmiana* (A. et J. KERNER) DOST. (Syn.: *Gentiana aspera* HEG. et HEER, Fl. Schweiz p. 210, 1840; *Gentiana sturmiana* A. et J. KERNER, Schedae ad floram austr.-hung. 2 : 122, 1882) — Mnichov: travnaté porosty Z obce. Odtud uvádí již KRIST (1934).

Gentianella baltica (MURB.) SMITH — Drmoul: pastviny u vypuštěného rybníka u kóty 546 m VJV obce (leg. SKALICKÝ et KOŘÍNEK 1963). Na rozdíl od zpracování v 4. dílu ROTHMALEROVY flóry (LEMKE in ROTHMALER Exk.-Fl. 4 : 253, 1963) lze charakterizovat tento druh jako středoevropsko-subatlantský (cf. KRIST 1934: 114—116; 1936 : 98). Nejblíže známé lokality jsou v Krušných horách, v Chebské kotlině (mezi Kynžvartem a Úbočím u Žandova, Aš), na Stríbrsku, z Domažlicka (od Petrovic) a od Nového Strašecí. Nový druh pro TB.

Geranium columbinum L. — Ovesné Kladruby: stráně JZ obce. Podle ČELAKOVSKÉHO (Prodr. 3 : 547, 1873) sbíral tento kaktost u Mariánských Lázní EVERSMANN bez bližších údajů o lokalitě. DOMIN (1924) zřejmě pokládal tento údaj za sporný, protože jej ve své práci ani neuvedl. První konkrétní údaj v okolí Mariánských Lázní.

Geranium pratense L. — Chodová Planá: louka podél silnice k Dol. Kramolínu SV obce. Sekundární výskyt. Nejblíže lokality přirozeného rozšíření jsou na Plezeňsku.

Geranium pyrenaicum BURM. fil. — u obce Valy. Na Karlovarsku i na Chebsku roste zejména podél komunikací (DALLA-TORRE 1878, STERNECK 1938).

Geranium sylvaticum L. — Kynžvart: u silnice mezi obcí a zámekem; mezi obcemi Kynžvart a Dol. Žandov. Odtud i z jiných míst SL uvádí již DOMIN (1924 : 20); V SL dosti často, v TB chybí.

Gratiola officinalis L. — Trstěnice: slatinná louka SV obce, zejména podél melioračních příkopů. Nejblíže nálezy v Čechách jsou v Horním Poohří. V novější době byl DOMINEM (1924a) ověřen pouze starší údaj od Františkových Lázní (DALLA-TORRE 1878). WEITENWEBER (BERTHOLD et SEIDL Oekon.-techn. Fl. Böhmens 1/1 : 48, 1836) sbíral konitrud v okolí Lokte, ale od té doby nebyl výskyt ověřen.

Hackelia deflexa (WAHLENB.) OPIZ — Bečov: údolí Teplé J obce; nad nádražím Bečov n. T. v okolí skalek (MLADÝ 1958 in litt.). Nejblíže naleziště v Čechách jsou vedle Českého Středohoří (Milešovka — těsně pod vrcholem poblíž meteorologické stanice a na okraji suťového lesa s *Woodisia ilvensis*, Kletečná) v Doupovských horách, a to na Šemnické hoře u Kyselky (V od Karlových Varů), odkud ji uvádí již GLÜCKSELIG (1862 : 127) a potvrzuje znovu STERNECK (1938). DOSTÁL (1948—1950) uvádí výskyt tohoto druhu ještě v Podrudohoří.

Taxonomicky zůstává zatím nejasné, zda rostliny z území ČSSR a přilehlých oblastí jsou totožné s rostlinami ze Skandinávie, kde se tento druh vyskytuje v horských polohách.

Hepatica nobilis MILL. — Loket: na levém břehu Ohře směrem ke Karlovým Varům; Třebel: les na pravém břehu Kosového potoka SZ obce pod kótou 483 m. V okolí Mariánských Lázní chybí, i když široké údaje ve staré floristické literatuře ji odtud uvádějí (GLÜCKSELIG 1862 : 121, SCHMIDT 1789 : 49).

Heracleum mantegazzianum SOMM. et LÉV. — Krásné: zbořeniště Z obce; Tachovská Hut: u potoka Z obce; Kynžvart: v okolí zámku, mezi zámekem a Dol. Žandovem; opuštěná stavení při silnici mezi Kynžvartem a Kladskou; Tři Sekery: na JV okraji obce (leg. S. KUČERA 1961); Velká Hleďsebe: u silnice k Mariánským Lázním; Mariánské Lázně: v městských parcích, na rumišťích, a to ve městě i v okolí hojně, u golfových hřišť SV města; Hamrníky: rumiště směrem k Úšovici; Chodová Planá: v zámeckém parku a při silnici k Dol. Kramolínu. V naší literatuře je tento druh zaměňován s druhy *H. persicum* DESV. a zvláště s *H. speciosum* WEINM. (např. LHOTSKÝ Čs. bot. Listy 2 : 157—158, 1950; ZELENÝ Živa 10 : 98, 1962 aj.). Pod jménem *H. speciosum* je znám tento bolševník i z okolí Mariánských Lázní. Ponejprv je asi z Mariánských Lázní uváděn pod jménem *Heracleum elegans* (CR.) JACQ. KRATZMANNEM (1862).

Hieracium aurantiacum L. — Rájov: zplaněle na místě zvaném „Karpaty“.

Hieracium umbellatum L. ssp. *umbellatum* — Kynžvart: V nádraží; Chodová Planá: J eíp zámeckého parku.

Hypericum humifusum L. — Velká Hledsebe: příkop v louce u dolního rybníka JV obce; Chotěnov: lesní cesta Z obce; Štokov: na písku kolem balvanů na Štokovském vrchu. BECK (1878) uvádí 1 lokalitu z SL, odkud DOMIN tento druh nezná. ZELENÝ (Studie o čs. třezalkách, diplomová práce, Universita Karlova, Praha (1959) zná tuto třezalku z Chebské kotliny, z T až do Bezdružic a z TB až z nejjihnější části od Domažlic, z ČL ani SL ji neuvádí. V údolí na levém břehu Ohře roste takto třezalka velmi hojně v protipožárních příkopech podél železnice mezi Kynšperkem n. O. a Dasnicemi (MLADÝ in litt.).

Hypericum montanum L. — Ovesné Kladruby: na svahu nad potokem JZ obce. Z ČL, TB a SL není znám, v T roste jen ojedinelé. Nejbližší lokality jsou u Manětína a Toužimi (ZELENÝ, dipl. práce, viz výše) a z Karlovarska (STERNECK 1938) a z Chebska (DALLA TORRE 1878).

Inula helenium L. — Hamrníky: zplaněle na rumišti směrem k Úšovicím.

Iris pseudacorus L. — v okolí Mariánských Lázní jsme tento druh nepozorovali, i když od Plané ho uvádí SCHMIDT (1789 : 61), roste také podél Ohře v úseku Loket—Karlovy Vary. V literatuře je uváděn výskyt jen z území na sever a severovýchod od Karlových Varů (STERNECK 1938).

Iris sibirica L. — Trstěnice: lesní louky mezi rybníky Senný a Regent. Roste roztroušeně i v T (CONRAD 1837), na Chebsku i Karlovarsku (STERNECK 1938). S melioračními zásahy na loukách mizí z nich i tento druh, který mohl být dříve i v TB častější a i staré údaje z ČL (SCHMIDT 1789 : 59) mohou být opodstatněné.

Juncus acutiflorus EHRH. — Malá Hledsebe: louky V obce, zejména podél odvodňovacích příkopů. Je uváděn z Chebska (DALLA TORRE 1878 : 24) i povšechným údajem z okolí západočeských lázní (GLÜCKSELIG 1862 : 131). DOMIN (1924) z SL ani STERNECK (1938) z Karlovarska tuto sitinu neuvádí. KRÍSA (Studie o některých druzích čs. sitin, diplomová práce, Universita Karlova, Praha, 1959) revidoval WIHANOVU herbářovou položku označenou jako „Mariánské Lázně“. Poněvadž WIHAN označil na etiketách i sběry *Juncus compressus* JACQ. a halofytní sitinu *Juncus gerardii* LOIS. rovněž „Mariánské Lázně“, je možno oprávněně pochybovat o lokalitě všech sběrů takto označených. V každém případě je *J. acutiflorus* novým druhem pro TB.

Juncus alpinus VILL. ssp. *alpinus* var. *fuscater* (SCHREB.) RCHB. — Závěšín: louky podél Teplé S obce. KRÍSA (dipl. práce, viz výše) revidoval z okolí pouze 2 sběry, a to BECKŮV od Mariánských Lázní a ČELAKOVSKÉHO od Bečova. MLADÝ (1958 : 184) sbíral tento druh u Javorné. Nomenklatura podle KRÍSY (Novit. bot. Horti Univ. Carol. prag. 1963 : 31, 1963).

Juncus bulbosus L. — Velká Hledsebe: louky JV obce; Závěšín: louky podél Teplé S obce. Z okolí uvádí již BECK (1878) a HADAČ (1959).

Juncus filiformis L. — Drmoul: louka JV obce; Trstěnice: louka mezi lesy SV obce.

Juncus squarrosus L. — Tři Sekery: okraj lesa V obce; Malá Hledsebe: louka V obce; Hamrníky: u lesní cesty JV obce; Drmoul: les u koupaliště Lido; Trstěnice: louka mezi lesy Vysoká pec a Mnišský les a podél cest v lese Mnišský les SV obce; Lom u Tachova: bor v silniční kóty 516 m na lesní cestě (leg. J. KUČEROVA 1960). V SL hojně (DOMIN 1924 : 24—25) v chebské kotlině dosti často (DOMIN 1924a), v T na vlhkých pastvinách v SZ části roztroušeně, také v TB a ČL roztroušeně. V okolí Mariánských Lázní je to snad nejhojnější sitina. Sebrané položky sitin revidoval B. KRÍSA.

Juncus tenuis WILLD. — Hamrníky: u lesní cesty JV obce; hráz rybníčku S silnice Mariánské Lázně — Závěšín. Nový druh pro území.

Koeleria pyramidata (LAM.) P. B. — Bečov: údolí Teplé k zastávce Louka u Mariánských Lázní; Teplá: u silnice S kláštera; Ovesné Kladruby: pahorek J obce; Pístov: J obce na okraji lesa; Michalovy Hory: les Z obce (leg. J. HOLUB 1958); Dolní Kramolín: pastviny podél cesty k Chodové Plané; Svojsín; Tachov: V kasáren; Biletín; stráž V obce. Ze SZ části T uvádí již DOMIN (1924 : 69, 1926 : 6). V ČL, SL a rovněž v severní části TB chybí.

Lactuca serriola L. — Tachov: rumišťe ve městě.

Ladanum intermedium (VILL.) Z. SLAVÍKOVÁ [-KRŠKOVÁ] (Novit. bot. Horti bot. Univ. Carol. prag. 1963 : 42, 1963) — Mariánské Lázně: stráž J nádraží; Ovesné Kladruby: pahorek J obce. KRŠKOVÁ (diplom. práce, viz *Galeopsis*) uvádí nejbližší lokality od Kynžvartu a Karlových Varů.

Lappula myosotis MOENCH — Nová Ves u Horšovského Týna: u zdi horšovské obory u cesty z obce k Horšovu. Uvedená lokalita tohoto teplobytného archeofyta je ve výběžku Plzeňské pánve v bezprostřední blízkosti TB. Nejbližší lokality uvádí MALOCH (1913) a HADAČ (1959) až od Plzně, poněvadž Schottovy značné nekritické údaje (SCHOTT Lotus 41 (= 13) : 1—42, 1893; cf. ČELAKOVSKÝ Result. 1891—92 : 602) nelze přejímat; údaj od Nýrška n. Úhl. je nutno škrtnout, není-li k němu doklad.

Lathraea squamaria L. ssp. *squamaria* — Mariánské Lázně: v městských parcích, zejména

pod olšinami kolem potoka Třebízského. Nejblíže naleziště jsou na Karlovarsku, na Plzeňsku a v Branžovském hvozdu. Údaje z ČL jsou sotva doloženy (SCHMIDT 1789 : 54).

Lathyrus montanus BERNH. — Kynžvart: při silnici nad lázněmi, mezi obcí a zámekem, V zámku, Z obory; mezi obcemi Kynžvart a Stará Voda; mezi obcemi Stará Voda a Vysoké; mezi obcemi Kynžvart a Valy; okolí Sekerských Chalup. Další lokality hojného rozšíření v SL a T uvádí DOMIN (1924 : 20, 1926 : 14; MALOCH 1933, MLADÝ 1958 a HADAČ 1959), ze Stříbrska pak VESELÝ 1937. V TB není znám. Nový druh pro ČL. Nejblíže lokality směrem k jihu jsou známy pak až na Karlovarsku. Vyskyt druhu *Lathyrus montanus* v území je původní na rozdíl od oněch lokalit v ČSSR, kde se často vyskytuje adventivně v parcích, nebo jiných sekundárních stanovištích, a to i za východní hranicí svého celkového areálu. Např. ve Hvězdě u Prahy (ČELAKOVSKÝ Prodrum 3 : 689, 1874); v zámeckém parku v Lukavci u Hor. Cerekve (ROHLENA Čas. Mus. Král. čes. 96 : 65, 1922); v Anenském parku v Nových Zámcích u Hostinného (HNÍZDO Věda přír. 15 : 208, 1934); v parku ve Štětkni u Strakonice (HARTL et al. Preslia 29 : 88, 1957); železniční náspy u Lužné a Řevničova (MLADÝ Studie o květeně Rakovnicka, disert. práce, Univ. Karlova, Praha 1952), v parcích v Aši, v Nových Hradech a v Bystřici n. Úhl. (leg. SKALICKÝ 1952). Východní hranice souvislého areálu probíhá na území ČSSR přibližně po čáře: Českosaské Švýcarsko—Českolipsko—České Středohoří (často v mílešovské části a ve východním křídle, ale i u Ústí n. L. u Dobčic, leg. SKALICKÝ 1957)—Karlovarsko—okolí Bečova—Manětín—Plasy—SZ a Z Podbrdsko—Rokycansko, v nižších polohách třemšínské skupiny Brd (leg. CEJF)—okolí Běšin u Klatov.

Limna gibba L. — Chodová Planá: v rybníku SZ od Svatoanenského rybníka JZ obce. Nejblíže lokality jsou známy až z podkrušnohorské pánve mostecké. V poslední době se patrně tento okřehek dosti šíří.

Lepidium campestre (L.) R. BR. — Mariánské Lázně: JV nádraží a podél železnice k Stanovišti; Bečov: v údolí Teplé mezi obcí a Loukou u Mariánských Lázní; Teplá: u silnice S kláštera; Kočov: železniční násep. Zdá se, že tu provází suchá stanoviště podél komunikací, jak tomu nasvědčuje i údaj z Chebska (DALLA-TORRE 1878 nebo údaj MLADÉHO 1958).

Lilium bulbiferum L. ssp. *bulbiferum* — Mnichov: louky Z obce. Nejblíže lokality jsou známy z okolí Karlových Varů a z Krušných hor.

Limosella aquatica L. — Horní Ves u Trstěnic: vypuštěný návesní rybník. Z TB uvádí již BECK (1878).

Lonicera xylosteum L. — Ovesné Kladruby: stráž S Stříbrného potoka JZ obce; Třebel: les na pravém břehu Kosového potoka pod kótou 483 m SZ obce.

Lotus uliginosus SCHKUHR — Tachovská Huť: bahnitě louky SZ obce (leg. S. KUČERA 1961); Kynžvart: louky na V svahu vrchu Lysina, V nádraží; Klimentov; Velká Hledebe: louky JV obce u dolního rybníka; Dolní Kramolín: louky u minerálního pramene SV obce poblíž kóty 514 m. V území TB se vyskytuje často (viz též DEYL 1953).

Lycopus europaeus L. var. *pubescens* BENTH. in DC. — Úšovice: olšina u Malého Hamrnického rybníka Z kóty 529 m JZ obce. Tento zajímavý morfortyp bude podrobněji zhodnocen v práci SKALICKÝ (1964 ms.).

Malva moschata L. — Tři Sekery a Tachovská Huť: zpláněl u obcí (leg. S. KUČERA 1961); Stará Voda: u železnice S obce; Kynžvart: nad silnicí u lázní; Valy: železniční násep směrem k nádraží, železniční násep mezi obce Valy a nádraží Kynžvart; Velká Hledebe: v obci; Mariánské Lázně: u železnice JV nádraží; Úšovice: na louce směrem k amrníkům. Tento druh roste na uvedených lokalitách v růžovokvětých a bělokvětých morfortypech.

Melampyrum silvaticum L. — Mariánské Lázně: lesík u viaduktu chebské železnice SZ nádraží; Úšovice: les v údolí S obce; Ovesné Kladruby: okraj lesa v údolí Stříbrného potoka JZ obce; Pístov: les v údolí Bučinského potoka S obce; Michalovy Hory (leg. J. HOLUB 1958); Dolní Kramolín; Kyjov: mezi Podhajským rybníkem a kótou 558 m S obce na okraji lesa. V SL a T hojně, v TB téměř chybí.

Melandrium noctiflorum (L.) FRIES — Chodová Planá: úhor na okraji bažantnice Z obce. Nejblíže naleziště jsou známa z Chebské kotliny a od Karlových Varů. V ČL a SL chybí.

Menyanthes trifoliata L. — Tři Sekery: louky JV obce (leg. S. KUČERA 1961); Kynžvart: louky na V svahu vrchu Lysina; mezi obcemi Stará Voda a Vysoká; Velká Hledebe: louky u dolního rybníka JV obce; Malá Hledebe: louka SV obce; Trstěnice: louka mezi lesy Vysoká pec a Mnišský les SV obce; Chodová Planá: slatinné louky u okraje rybníka Regent; Rájov: u pramenů Teplé u Polomu Z obce; Závířín: louky podél Teplé S obce; Ovesné Kladruby: u Stříbrného potoka JZ obce a louky V obce; Mrázov; Štokov: Štokovský vrch (GILL 1963). V ČL a SL roztroušené (DOMIN 1924 : 24), v T a v TB hojněji (viz MLADÝ 1958 a HADAČ 1959).

Mimulus guttatus DC. — Kynžvart: u potoka Z zámku; Velká Hledebe: u potoka pod obcí; Hamrníky: u potoka u obce; Mariánské Lázně: luční struha u mariánskolázeňské mlékárny pod

nádražím; Ůšovice: u potoka u Vysoké pece JJZ obce. Z Mariánských Lázní uvádí již ČELAKOVSKÝ (Prodromus 4 : 827, 1881).

Myosotis caespitosa K. F. SCHULTZ — Velká Hledsebe: dolní rybník JV obce. V širokém okolí chybí nebo je přehlížena. O některých starších údajích jsou pochybnosti (např. viz STERNECK 1938 : 102), takže je možno vyhodnotit nález v TB až po provedení taxonomické revize našich pomněnek. Z okruhu *Myosotis palustris* (L.) NATH. s. l. se zdá být v okolí Mariánských Lázní nejhojnějším typem *Myosotis nemorosa* BESS. podobně jako v některých územích jižních Čech.

Neottia nidus-avis (L.) RICH. — Mariánské Lázně: u lesní cesty pod přehradou S města. Další lokality v SL a T shrnuje DOMIN (1924 : 31).

Ononis repens L. — Dolní Kramolín: pastvina u cesty k Chodové Plané; Lestkov: S obce u silnice; Ostrovce: JV obce. Staré údaje mezi Mariánskými Lázněmi a Ůšovicemi (viz DOMIN 1924) zůstaly nepotvrzeny. Roste vzácně v T, v TB vzácně v severní části, zatímco v pahorkatině u Bělé n. Radb. (DOMIN 1926 : 219, MALOCH 1935 : 50) a Z Domažlic je hojnější. V ČL a SL chybí nebo tam roste velmi vzácně.

Ophioglossum vulgatum L. — Trstěnice: slatinné louky mezi lesy Vysoká pec a Mnišský les SV obce. ČELAKOVSKÝ (Prodromus 1 : 12, 1867) uvádí neověřené údaje Mariánské Lázně a Karlovy Vary, které nepřebírá ani DOMIN (1924 : 19) ani STERNECK (1938). Z území TB uvádí SCHMIDT (1789 : 70) tento druh bez bližšího označení lokality, a to z lesních luk v okolí Plané. I když jeho květena je nekritická, není vyloučeno, že tento údaj nemohl být podepřen skutečným nalezištěm. Uvedená první konkrétní doložená lokalita v TB je zcela izolována od nejbližších lokalit v Branžovském hvozdu a v blovické části Plzeňské pánve.

Origanum vulgare L. ssp. *vulgare* — Planá: S nádraží při železnici.

Papaver strigosum (BOENN.) SCHUR — Kynžvart: na poli V zámku. Z okolí Mariánských Lázní není výskyt znám.

Parnassia palustris L. — Tři Sekery: JV obce i SZ obce (leg. S. KUČERA 1961); Kynžvart: Z obory a V nádraží; Stará Voda: S obce a mezi obcí a Vysokou; Mariánské Lázně: louky pod golfovými hřišti; Malá Hledsebe: louka SV obce; Trstěnice: louka mezi lesy SV obce; Závíšíň: louky podél Teplé; Ověsné Kladruby: louky u Stříbrného potoka, V a S obce; Mnichov: louky Z obce a v údolí Z kóty 760 m SZ obce; Přímda: louky pod obcí směrem k Ůjezdu.

Petasites albus (L.) GAERTN. — Mariánské Lázně: les SV města u potůčku pod karlovarskou silnicí a pod Lesním pramenem podél Třebitzského potoka SSZ města.

Petasites hybridus (L.) GAERTN., MEYER et SCHREB. — Mariánské Lázně: SZ nádraží při silnici k Vel. Hledsebi a kolem Třebitzského potoka od hotelu Lil k Ůšovicím; Ůšovice; Vysočany: u Bučinského potoka Z kóty 748 m JZ obce; Pístov: údolí Kosového potoka pod Lazurovým vrchem JV obce. SCHMIDT (1789 : 51) uvádí z lesa u dvora Hamrníky; poněvadž uvádí i konkrétní lokalitu, zdá se tento údaj pravděpodobný.

Phyteuma nigrum F. W. SCHMIDT — Prameny: za obcí; Horní Slavkov: J městečka V silnice; Františkovy Lázně: lázeňský park (leg. J. STUCHLÝ VI. 1955). Z Chebské kotliny zasahuje ještě do SL a do SZ okrajové části T, ale v TB a ve vlastních T již chybí (DOMIN S.-B. böhm. Ges. Wiss. Prag, cl. math.-natur., 1905/19 : 31, 1905).

Plantago pauciflora GILB. [Syn.: *P. major* L. ssp. *intermedia* (GODR.) LANGE] — Horní Ves Z Trstěnic: vypuštěný rybník v obci.

Pleuropterus sachalinensis (FRDR. SCHMIDT) MOLDENKE — Mariánské Lázně: na rumišti u chebské silnice Z města.

Poa chaixii VILL. — Mariánské Lázně: les V města pod hotelem Krakonoš; Chodová Planá: zámecký park, zplaněle. DOMIN (1924 : 13) uvádí z několika lokalit ze SL, v TB chybí; sekundární výskyt v parcích může zkruslovat údaje o spontánním rozšíření (viz HOLUB et SKALICKÝ Preslia 31 : 406, 1959). Výskyt v chodovoplanském nebo libverdském parku (na Frýdlandsku) nesouvisí s lokalitami přirozeného rozšíření této lipnice. Ze SL je známo přirozené rozšíření *Poa remota* FORS.

Polygala vulgaris L. ssp. *oxyptera* (RCHB.) LANGE — Malá Hledsebe: louka V obce. Údaj *Polygala major* JACQ. z rašeliniště v SL (DOHNAL et MEJSTŘÍK 1963) je chybný a jedná se o záměnu s jiným druhem.

Polygonatum multiflorum (L.) ALL. — Ůšovice: les v údolí S obce.

Polygonatum verticillatum (L.) ALL. — Kynžvart: lesy S obce; Mariánské Lázně: les V města pod karlovarskou silnicí a SV města pod hotelem Esplanade, na kopci Diana a u Lesního pramene SSZ města; Velká Hledsebe: lesík u viaduktu chebské železnice. V SL často, v T vzácně (viz DOMIN 1924 : 14, 1926; MLADÝ 1958), v TB chybí.

Potamogeton obtusifolius MERT. et KOCH — Drmoul: rybník JV obce. V západních Čechách vzácně. Nejbližší údaje jsou z Chebské kotliny (DALLA-TORRE 1878), jinak ČELAKOVSKÝ, DOMIN ani STERNECK tento rdest z našeho území neuvádějí.

Pycurus flavescens (L.) RCHB. — Kleněč p. Čerchovem: příkop u cesty v lukách směrem k obci Nový Hamr u Trhanova. V severní části TB nebyl tento druh nalezen. Nejbližší naleziště tohoto

druhu jsou z chebské kotliny (DALLA-TORRE 1878), na Plzeňsku a v Podrudohorské pánvi (ČELAKOVSKÝ Prodrómus 1 : 80, 1867).

Ranunculus nemorosus DC. ssp. *nemorosus* — Tři Sekery: okraj lesa V obce; Velká Hledsebe: lesík u viaduktu chebské železnice; Ovesné Kladruby: okraj smrčiny v údolí Stříbrného potoka JZ obce; Třebel: les na pravém břehu Kosového potoka pod kótou 483 m SZ obce. V ČL, SL a T roztroušeně, v severní části TB výskyt dosud nezaznamenán.

Reseda luteola L. — Kynžvart: u cesty od nádraží k zámku. Nejbližší údaje (ORTMANŮV u Karlových Varů) jsou pokládány za pochybné (STERNECK 1938). Patrně dočasný adventivní výskyt. Na Plzeňsku také velmi vzácná (HADAČ 1959).

Rosa pendulina L. — Mariánské Lázně: les u přehrady S města a lesík mezi nádražím a obcí Velká Hledsebe; Třebel: les na pravém břehu Kosového potoka SZ obce; Pavlovice: u Mže V obce. V SL a T roztroušeně (viz MLADÝ 1958), v TB chybí.

Rubus saxatilis L. — Ůšovice: les v údolí S obce. V SL a TV vzácně, v TB chybí.

Rumex aquaticus L. — Velká Hledsebe: rybník J obce u silnice; Kočov: louky u potoka SSV obce; vlhké louky mezi obcemi Ůšovice a Hamrníky. První konkrétní údaje z TB; z ČL, SL a ze SZ části T není znám.

Rumex maritimus L. — Ůšovice: Malý Hamrnický rybník Z kóty 529 m JZ obce; Chodová Planá: na břehu Kalného rybníka. ČELAKOVSKÝ (Prodrómus 4 : 779, 1881) uvádí od rybníku Regent. V TB rozšířen, jinak vzácný nebo chybí; ve východní části T je dosti hojný u rybníků v ostricových pobřežních porostech (MLADÝ in litt.).

Salix repens L. ssp. *rosmarinifolia* (L.) ČELAK. — Závěšín: louky podél Teplé S obce až ke golfovým hřištím. Další lokality HADAČ 1959.

Salix schraderiana WILLD. (= *S. bicolor* HORT. non EHRH.) — Mariánské Lázně: na golfových hřištích SV města vysazeno několik statných keřů (det. Ing. J. CHMELÁŘ CSc.).

Salix triandra L. ssp. *triandra* — Velká Hledsebe: u dolního rybníka JV obce.

Salvia verticillata L. — Stanoviště: železniční násep před tunelem JV obce. Výskyt adventivní, podobně jako na Karlovarsku (STERNECK 1938).

Sanguisorba minor SCOP. — Ovesné Kladruby: výslunné stráně JZ obce. V T velmi vzácně na suchých stanovištích (MALOCH 1913, MLADÝ 1958), na Chebsku a Karlovarsku roztroušeně. Údaj z vrchovištního rašeliniště ze SL (DOHNAL et MEJSTRÍK 1963) je jistě chybný.

Sedum villosum L. — Ovesné Kladruby: vlhká louka J obce. Ze severovýchodní části T uvádí již CONRAD (1837), BECK (1878), DOMIN (1924:25), DITTRICH (1942:143), MLADÝ (1958). Tento druh rozchodníku — v Evropě charakteru subatlantského druhu — je v tomto území dosti častý.

Senecio jacobaea L. — Ovesné Kladruby: stráně JZ obce; Domaslav: u polní cesty k Zádubu. V SL a ČL chybí, v severní části TB nebyl nalezen, v T roztroušeně. Roste v Chebské kotlině a na Karlovarsku. Údaje druhu *Senecio erucifolius* L. od Mariánských Lázní a na Chebsku v minulosti (EVERSMANN, DALLA-TORRE), které považuje DOMIN (1924:34—35) za pochybné, i v přítomnosti (DOHNAL et MEJSTRÍK 1963) jsou s jistotou mylné a je nutno je s konečnou platností vyškrtnout.

Silene dichotoma EHRH. — Tři Sekery: u polní cesty S obce (leg. M. ČERNÁ 1961). Nejbližší známé lokality jsou až u Plzně a v Českém Středoohoří. Tento adventivní druh se v poslední době šíří.

Spiraea salicifolia L. — Velká Hledsebe: dolní rybník JV obce; Mariánské Lázně: na hrázích rybníků pod golfovými hřišti SV města. Tento druh byl v okolí Mariánských Lázní vysazován a zplňuje.

Stellaria holostea L. — Třebel: v lese na pravém břehu Kosového potoka pod kótou 483 m SZ obce. Další lokality jsou v údolí říčky Teplá (MLADÝ 1958). Roste pouze v hlubších údolích T, kde vyznívá výskyt druhů habřin.

Succisa pratensis MOENCH — v okolí Mariánských Lázní roztroušeně. K tomuto druhu se bude vztahovat pravděpodobně i údaj z rašeliniště v SL (DOHNAL et MEJSTRÍK 1963 pod *Scabiosa canescens*).

Thesium alpinum L. — Prameny: travnaté okraje reliktních borů na hadcích kolem kóty 760 m V obce. DOMIN (1924 : 20, 66—67) odtud uvádí *Thesium pyrenaicum* POURR. V T je však výskyt *T. alpinum* znám z řady lokalit.

Thesium pyrenaicum POURR. — Tři Sekery: staré haldy S obce (leg. S. KUČERA 1961).

Thysseelinum palustre (L.) HOFFM. — Stará Voda: louky V obce; Velká Hledsebe: u rybníků JV obce; Drmoul: vypuštěný rybník u kóty 546 m VJV obce; Hamrníky: louky u rybníka mezi lesy JZ obce; Trsténice: louky mezi lesy Vysoká pec a Mnišský les SV obce; Chotěnov: potok pod železnicí Z obce; Chodová Planá: Z okraj rybníka Regent SZ obce aj. V TB dosti často.

Trifolium alpestre L. — Ovesné Kladruby: pahorek J obce. V T charakteristický druh pro basičtější horniny. ČELAKOVSKÝ (Prodrómus 3 : 668, 1874) uvádí ještě od Plané u Mariánských Lázní. Chybí v TB, ČL a SL.

Trifolium aureum POLL. — Velká Hledsebe: okraj lesíka u železnice směrem k nádraží Mariánské Lázně; Ovesné Kladruby: JZ obec.

Trifolium montanum L. — Ovesné Kladruby: stráně JV obec.

Trifolium spadiceum L. — Velká Hledsebe: louky u dolního rybníka JV obec; Malá Hledsebe: louky S obec; Ovesné Kladruby: J obec; mezi obcemi Mrázov a Jankovicemi. Další lokality z okolí Mariánských Lázní viz DOMIN (1924 : 25), BECK (1878) a HADAČ (1959); roste tu roztroušeně na vlhkých lukách.

Trollius europaeus L. ssp. *europaeus* — Prameny: na louce u hájovny Rotava; na lesních loučkách v SL S od Kladské. U vlastních Mariánských Lázní nebyl v poslední době upolín pozorován. V SL, T roste vzácně (DOMIN 1924 : 20, 1926 : 13, MLADÝ 1958), z TB uvádí upolín VESELÝ (1937) od Brodu nad Tichou.

Utricularia vulgaris L. — Drmoul; rybník JV obec; Hamrníky: rybník mezi lesy ZJZ obec. SCHMIDT (1789) udává tuto bublinatku z několika rybníků v okolí Plané a Chodové Plané. Je pravděpodobné, že v rybnících a tůních v TB byla všeobecně rozšířena, zatímco dnes pronikavými zásahy intenzivního rybničního hospodářství byla většinou vyhubena.

Valeriana officinalis L. s. s. (= *V. exaltata* MIKAN fil.) — Malá Hledsebe: u potoka JZ obec; Lažany u Černošína: V obec; Oselín: stráně nad Mží před tunelem železnice SV obec; Tachov: za rybníkem Hejčákem S města.

Valeriana sambucifolia MIKAN fil. — Mariánské Lázně: kolem Třebízského potoka nad Lesním pramenem S města; Pístov: v lese u potoka nedaleko Bučínského mlýna SV obec; Úšovice: olšina u Malého Hamrnického rybníka. Z kóty 529 m JZ obec. U Malého Hamrnického rybníka roste morfotyp, který vytvářením dlouhých podzemních výběžků, pýřitým oděním listů a spodní části lodyhy konverguje k druhu *Valeriana procurrens* WALLR., který sbíral J. HOLUB na Domažlicku. Roztroušeně v ČL, SL, TB i T (viz též HADAČ 1959).

Viola collina BESS. — Ovesné Kladruby: stráně S Stříbrného potoka JZ obec. DOMIN (1924 : 28) shrnuje starší údaje o tomto druhu, sami jsme však je nemohli potvrdit vlastními sběry.

Za poskytnutí údajů, připomínky k rukopisu a laskavou revizi některých sběrů děkujeme prof. dr. E. HADAČOVI, J. HOLUBOVI, CSc., dr. J. HOUFKOVI, CSc., prom. biol. J. KOSINOVÉ, prom. biol. B. KRÍSOVI, S. KUČEROVI, dr. F. MLADÉMU a všem ostatním, kteří jsou jmenováni u jednotlivých druhů v textu.

Zusammenfassung

Die Autoren charakterisieren geomorphologisch, phytogeographisch und phytozöologisch Landschaftseinheiten der Umgebung von Mariánské Lázně (Marienbad) und präzisieren oder ziehen ihre neue Grenzen, und zwar den Kaiserwald im Gegensatz zum Tepler Hochland und insbesondere das Tachauer Becken im Gegensatz zu allen umliegenden phytogeographischen Gebieten (s. Karte). Der Beitrag enthält einige taxonomische neu unterscheidene Sippen und bei einigen Arten werden taxonomische Bemerkungen angeführt; es sind dies: *Agrostis gigantea*, *Aphanes microcarpa*, *Carex nigra* ssp. *juncella*, *Centaurea nigra* ssp. *nemoralis*, *Crataegus macrocarpa*, *Dactylis polygama*, *Eleocharis mamillata*, *Filipendula ulmaria* ssp. *nivea*, *Galium palustre* ssp. *elongatum*, *Heracleum mantegazzianum*, *Myosotis* sp. div., *Polygala vulgaris* ssp. *oxyptera*, *Valeriana sambucifolia*; bei folgenden phytogeographisch beachtenswerteren Arten sind wichtigere Anmerkungen beigefügt: *Aconitum variegatum*, *Calla palustris*, *Chrysosplenium oppositifolium*, *Dianthus superbus*, *Digitalis purpurea*, *Gentianella baltica*, *Gratiola officinalis*, *Hackelia deflexa*, *Juncus acutiflorus*, *Lathyrus montanus* und *Ophioglossum vulgatum*.

Die ungültig veröffentlichte Kombination [Cod. § 33 (2)] *Gentianella aspera* (HEG. et HEER) DOSTÁL ssp. *sturmiana* (A. et J. KERNER) DOSTÁL (Klíč k úplné Květeně ČSR, ed. 2, p. 496, 1958) wird gültig veröffentlicht.

Literatura

- ANONYMUS [Komise pro fytogeografické členění ČSR při hlavní redakční radě Flory ČSR] (1959): Regionální členění Československa pro potřeby Flory ČSR. — 8 p., 1 map. — (1 : 1 000 000), ed. Čs. bot. Společnost Praha (cyklostyl).
- BECK G. (1878): Beitrag zur Flora des Böhmerwaldes. — Verh. zool. bot. Ges. Wien, S.-B., 28 : 33—36.
- CONRAD J. (1837): in FRIEDRICH AUGUST II. et GOETHE J. W. (1837 : 35—54).
- ČELAKOVSKÝ L. (1867—1881): Prodrromus der Flora von Böhmen. I.—IV. — Prag.
- DALLA-TORRE K. (1878): Beiträge zur Phyto- u. Zoostatik des Egerlandes. — Lotos, Prag, 27 (1877) : 7—90.
- DANZER A. E. (1847): Flora von Marienbad. — in Danzer A. E., Topographie von Marienbad . . . , p. 231—238. [Univ. knih. Praha sign. 19F 1277.]

- DEYL M. (1953): Vegetační poměry v okolí Labuti u Tachova. — Čas. nár. Mus. Praha, sect. natur., 122 : 57—62.
- DITTRICH J. (1942): Die Moore der Umgebung Marienbads. — Lotos, Prag, 88 (1941—1942) : 127—145.
- DOHNAL Z. et MEJSTRÍK V. (1963): Das Moor Krásno im Slavkovský les. — Preslia 35 : 199—209.
- DOMIN K. (1924): Císařský les. — Arch. přírod. Výzk. Čech 17/3 : 1—93.
- (1924a): Příspěvek k poznání vegetačních poměrů Františkových Lázní a jejich nejbližšího okolí. — Čas. nár. Mus. Praha, sect. natur., 98 : 113—128.
- (1926): Geobotanické exkurse po Čechách v roce 1925. — Spisy přírod. Fak. Univ. Karl. no. 59 : 1—46.
- (1926a): Změny vegetačních poměrů způsobené odlesněním v jiných hercynských územích českých. — in Domin K., Studie o vegetaci Brd, Sborn. přírod. 3 : 217—221.
- (1948): O náprstníku červeném (*Digitalis purpurea* L.) v Československu. — Hort. Sanit., Praha, 1 : 5—20.
- DOSTÁL J. (1948—1950): Květena ČSR 1—2. — Praha.
- FRIEDRICH AUGUST II. et GOETHE J. W. (1837): Pflanzen und Gebirgsarten von Marienbad . . . — 203 p., Prag. [Sign. Univ. knih. Praha 16D 1131].
- GILL J. (1953): Některé vzácnější druhy rostlin u obce Štokova. — Preslia 35 : 178.
- GLÜCKSELIG A. M. (1862): Die Flora der Umgebung von Carlsbad, Marienbad und Franzensbad. — in: Carlsbad, Marienbad, Franzensbad und ihre Umgebung, p. 116—135, Prag—Carlsbad. [Sign. Univ. knih. Praha 19C 201].
- GOTTHARD J. (1956): Státní přírodní rezervace „Rašeliniště Kladská“. — Ochr. Přír. 11 : 116—118.
- HADAČ E. (1959): Floristické poznámky z Čech. — Sborn. vyš. pedagog. Šk. Plzeň, ser. biol.-chem., 2 : 207—230.
- HENDRYCH R. (1963): *Aphanes microcarpa* in der Flora der Slowakei. — Novit. bot. Horti bot. Univ. Carol. prag. 1963 : 10—11.
- HOLUB J. (1961): Poznámky k málo známým rostlinám květeny ČSSR. — Preslia 33 : 399—404.
- KLÁŠTERSKÝ I. (1961): Florogenetické prvky Československa. — Sborn. nár. Mus. Praha, ser. B, 17 : 129—157.
- KRATZMANN E. (1962): Flora von Marienbad. — in: Der Curort Marienbad und seine Umgebung, ed. 5, p. 339—359, Prag [sign. Univ. Knih. Praha : 19 K 386].
- KRESL L. (1938, ms.): Květena (*Bryophyta*, *Pteridophyta* a *Anthophyta*) a geobotanický nástin Domažlicka. — Disert. práce, ms. (u autora).
- KRIST V. (1934): Hořce československé republiky. — Sborn. Klubu přírod. Brno 16 (1933) : 60—139.
- (1936): Hořce československé republiky (doplňky I). — Sborn. Klubu přírod. Brno 18 (1935) : 91—102.
- MALOCH F. (1913): Květena v Plzeňsku. I. — 316 p., Plzeň.
- (1935): Rostlinné útvary a společenstva v domažlickém okresu. — in: Květena Plzeňska 2/7 : 1—59, Plzeň.
- MEUSEL H. (1938): Verbreitungskarten mitteldeutscher Leitpflanzen. 2. Reihe. — Hercynia 1/2.
- MLADÝ F. (1958): Příspěvek ke květeně severovýchodních Čech I. — Preslia 30 : 179—190.
- NOVÁK F. A. (1951): Nepatrnc maloplodý v Československu. — Čs. bot. Listy 4 : 53—57.
- ROTHMALER W. (1958): Exkursionsflora von Deutschland. Gefäßpflanzen II. — 502 p., Berlin.
- ROTHMALER W. (1963): Exkursionsflora von Deutschland. Kritischer Ergänzungsband. Gefäßpflanzen. IV. — 622 p., Berlin.
- SCHMIDT F. W. (1789): Versuch einer Topographie der Stadt Plan nebst der physischen Beschreibung der Gegend, besonders in Rücksicht des Pflanzenreiches. — Abh. böhm. Ges. Wiss. Prag — Dresden, ser. 1, 4 (1788) : 34—80.
- SCHREIBER H. (1923): Die Moore Nordwestböhmens. — 124 p., Prag.
- SKALICKÝ V. (1964 ms.): Studie o evropských druzích rodu *Lycopus* L. [v tisku pro Sborn. nár. Mus. Praha].
- SMEJKAL M. (1955): Poznámky k rozšíření některých vzácnějších rostlin ČSR. — Ochr. Přír. 10 : 267—269.
- STERNECK J. (1938): Die Welt der Pflanzen. — in: Heimatkunde Bez. Karlsbad, I. Landschaft, pars 4 : 1—150, Karlsbad.
- VEJNAR Z. et ZOUBEK V. [red.] (1962): Vysvětlivky k přehledné geologické mapě ČSSR 1 : 200 000 M-33-XIX Mariánské Lázně a M-33-XXV Švarcava. — 111 p., Praha.
- VESELÝ J. (1937): Příspěvek ke květeně západních Čech. — Věda přír. 18 : 146—148.